

#F7/#R2/#L200/#P10/#A212. / #147 UERS. ^{KT5 42176}
Tatu H u t t u n e n ^{10/12}
^{99 #P12 / (13)} 20 UC

"Taipaleenjoella hyökkäys torjuttu" - MUTTA MILLÄ HINNALLA!
=====

Uers

^{UERS,}
Talvisodan syttyessä kuuluin ikäluokkaan, joka oli astunut palvelukseen 5.1.1939 ja saanut täyden koulutuksen aina aliupseerikoulua myöten. Liikekannallepanon jälkeen olin Raudussa saanut uuden koulutuksen panssarintorjuntatykkimieheksi. Kahden joukkueen vahvuista osastomme johti juuri keväällä Kadettikoulusta tullut vänrikki Oiva K o j o ~~ja~~ apunaan toisen joukkueen johtajana vänrikki ~~Ez~~ L a m p i n e n .

Viivytysvaiheen asemissa ei juuri ehditty vanhenemaan. Viimeisessäkin asemassa Kiviniemen alueella oltiin vain muutama tunti, minkä jälkeen vetäydyttiin sillan yli, luovutettiin rintamavastuu ja ~~siisyyt~~ siirryttiin lepoon autioituneeseen taloon. Ihmeeksi ennätettiin nukkua koko loppuyö ja osa seuraavaa päivääkin - vasta iltapuolella pihaan ajoi autoja. Eikä sitten muuta kuin kampsut kasaan ja autoon - "suuntana Taipaleenjoki", kuulumme jonkun sanovan.

Maantie päättyi pian. Sitten ei muuta kuin tykki vetoon ja jalapatikassa pikamarssissa kohti rintamaa, josta jo kuului tasainen, jatkuva rumputulen jyminä - maa vapisi, vaikka matkaa oli vielä yli kymmenen kilometriä.

Lähellä tienhaaraa, josta polut johtivat Kirvesmäkeen ja Koukunniemeen, poikkesimme rykmentin komentopaikalle. Täällä meidät otti vastaan JR 30:n (myöhemmin nimi muuttui JR 21:ksi) komentaja, eversti-luutnantti A A ~~Kesä~~ K e s k i pitäen kovan puhuttelun:

- Pojat - tämä on puolustustaistelua! Se merkitsee sitä, että elävänä ei tulla takaperin! Haavoittuneista kyllä huolehditaan.

Matkalla Koukunniemen tukikohtaan alkoi tuntua siltä, että elävänä ei sekaan mahdu. Tilannekuva oli meille epäselvä ja kokemuksen puute vaivasi. Ympärillä oleva sodan jälki oli kamalaa: polun molempain puolin oli muutaman hevosen ryhmissä rintamavastuussa olevan pataljoonan kuormastojen jätteet hirvittävän tykistötulen murskaamina, hevoset kaviot taivasta kohden, reet kappaleina, kaatuneet miehetkin vielä korjaamatta hevostensa äärellä.

Asemiin mentiin tykkiä vetäen. Yö oli pimeä - sitä valaisivat vain vihollisen tykistön suuliekit ja silloin tällöin kohoavat valoraketit. Eteenpäin päästiin syöksyen vähän kerrallaan, välillä painuen matalaksi. Pimeässä kompuroimme kummallisiin mättäisiin, jotka pian havaittiin vihollisen ja omiksi kaatuneiksi äskettäin takaisin lyödyn murren jäljiltä.

Lähempänä etulinjaa tuli vastaa haavoittuneita jatkuvana virtana. Heiltä saimme kuulla, että asemat oli otettu takaisin vastaiskulla ja olimme taas tilanteen herroina.

Tykki saatiin hyvään asemaan taisteluhaudan päähän. Saimme käskyn pitää sen sijainnin tarkoin salassa. Tulenavaus oli sallittu vain vakavan hyökkäyksen sattuessa. Tuli ~~on~~^{oli} avattava läheltä - yllätys on puoli voittoa!

Siitä se sitten alkoi. Radio ja lehdet kertoivat päivittäin, että Taipaleenjoella on jälleen trjuttu voimakkaat hyökkäykset ja useita panssarivaunuja tuhottu. Tämän niukkasanaisten tiedoituksen taakse sisältyi paljon sellaista, josta tiedotusvälineet vaikenivat ~~- onneksi.~~

Joulun jälkeisenä päivänä sain vänrikki Kojolta käskyn mennä yhdessä Tampereen puolesta kotoisin olevan korpraali Väinö ~~Vuokkari~~ Vuoren kanssa divisioonan esikuntaan ja ilmoittautua siellä asemestarille. Kysymys oli asetäydennyksestä: muistaakseni Kirvesmäen tukikohdan edestä oli saatu sotasaaliiksi venäläinen piiskatykki ja meidän piti saada pikakoulutus sen käyttöön. Minusta tuli joksikin aikaa tykin johtaja. Ammuksia saimme mukaan 150 kappaletta.

Yön hiljaisinpina hetkinä saimme tykin asemaan Koukunniemen ja Terenttilän tukikohtien väliin. Tehtävämme oli tuhota esiintyvät panssarivaunut panssarikranaatein sekä häiritä vihollisen huoltoliikennettä sirpalekранаatein.

Majoitus oli järjestetty paikalla olleeseen pieneen karjatupaan. Uunia ei ollut lupa lämmittää, koska savu näkyi, mutta yöllä saimme keittää kuumaa vettä priimuskeittimellä, mikä olikin tarpeen lämmön saamiseksi. Tuvassa piti olla matalana, sillä vihollinen sivalteli piiskatykillä seinistä läpi.

Terenttilän tukikohdasta saapui pesäkkeeseemme yhteyspartio ~~ja~~ joka ilta ennen puoltayötä. Tuon partion johtaja on erityisesti jäänyt mieleeni. Hän kertoi olevansa pappi ja osasi nuoruudestaan huolimatta aina suhtautua meihin niin, että tunsimme rohkaistuvamme eikä alituinen kuoleman läheisyyskään meitä lopullisesti lannistanut.

Samainen pastori saapui kämppäämme myös uuden vuoden aattona vähän ennen puoltayötä, istui lattialle ja kertoi, että hänen piti pitää meillekin hartaushetki, mutta että hän nyt jättääkin puhumiset sikseen, koska täällä puhuvat mahtavimmat voimat - samalla hän osoitti seinissä olevaa ammuksen tekemää reikää. "Täällä on jokaisen ollut tehdä tilinsä selväksi tämän maailman kanssa."

Saarnan sijasta keskustelimme toverillisesti ja luottavaisesti kotioloista ja -asioista. Lopuksi veisasimme virren - tutun "Junala

"oppi linnamme" - ja toivotimme toisillemme turvallista ja rohkeaa mieltä, minkä jälkeen pastori miehineen hävisi pimeyteen.

Pian tuli eteen uusi pula: ammuks^{en}et alkoivat loppua ja täydennys oli vaikeaa, koska huoltotie kulki linjojen tuolla puolen. Väliaikaisena täydennyspaikkana toimi Koukunniemen tukikohdan eteen jäänyt vihollisen panssarivaunu, josta pimeällä haettiin ammuksia. Nämä sopivat myös meille ja sota jatkui vaihtelevalla onnella.

Vihollisen havaittua tykkimme muuttui sen tuli entistä tarkemmaksi ja läheisen kivääriryhmän miehiä haavoittui lähes päivittäin. Eräältäkin katkaisi kranaatti molemmat jalat. Paareilla iltana ja evakuointia odottaessaan mies tuli tajuihinsa, kimposi istumaan ja näki jalkansa ennen kuin kukaan ehti estää - jalkaterät olivat jäätyneinä irrallaan jalkojen vieressä huovan alla. Pitkän hiljaisuuden jälkeen mies sanaakaan sanomatta sytytti tupakan ja sen poltettuaan hiljaa totesi, että jalatonkin mies pitäisi saada taakse hoitoon.

Tammikuun alkuviikolla olivat ammuks^{en}et taas lopussa. Jostakin tuli tieto, että takana divisioonan esikunnan tasalla on meille sopivia sotasaalisammuksia. Sain töpinästä hevosen ja lähdin hakemaan. Menomatka sujui keskiyön tunteina melko hyvin, vain muutamain mairinlyömisin. Tulomatkalle sain sadan ammuksen lisäksi mukaani kaksi värikkiä, jotka olivat tulossa kaatuneiden tilalle täydennyksenä eteen. Matkalla oli kaivo, jossa hevosta oli juotettu, ja sinne se poikkesi nytkin ohjastuksestani välittämättä.

Äkkiä kuului vihollisen puolelta lähtölaukausten sarja ja kranaattien ääni kertoi heti, että nyt tulee lähelle. Painuimme matalaksi lumeen ja hevonen, jo kokenut rintamajermu, teki saman tempun rojahtaen suoraan aisojen päälle. Pari kranaattia räjähti tiellä muutaman kymmenen metrin päässä, juuri siinä, mistä poikkesimme kaivolle. Sirpaleiden lakattua ulvomasta oli hevonen ensimmäisenä pystyssä suuntana tie eikä vesi muistunut ensinkään mieleen. Totesimme, että hevonen oli juomaan pyrkiessään ollut meitä muita viisaampi.

Tammikuussa tuli eteen sekin auttamaton tosiasia, että ammuks^{en}et olivat jälleen lopussa eikä täydennystä löytynyt. Meidän kahden erillissota venäläisellä tykillä loppui ja palasimme entiseen porukkaan Koukunniemeen. Tervetuliaisiksi saimme niskaamme pommituslaivueen, joka uhkasi tehdä lopun korsustamme: lähimmät viitisen metriä syvät pommikraaterit olivat kymmenen ja parinkymmenen metrin päässä. Olin juuri ulkona etsiskelemässä vähän puhtaampaa lunta pakkiin, kun näin pommien tulevan ja ehdin suojautua. Korsulle tultua hymyilytti kaverien hämmästys - he olivat jo olleet lähdössä etsiskelemään jäännöksiäni puiden tyngistä.

Lyhyehkön poissaoloni aikana oli porukassa väki vaihtunut enkä enää tuntenut montakaan. Moni kaveri oli kaatunut ja vielä useampi haavoittunut. Mutta olipa jälkeäkin tullut: paras päiväsaalis oli kuusi tuhottua panssarivaunua yhden tykin edessä! Ampujana toiminut Tauno J o r o n e n oli mies paikallaan ja saikin alikersantin natsat palattuaan aikanaa välirauhan aikana sotasairaalaan.

Samaan tyyliin jatkuivat hyökkäykset ja niiden torjunta joka päivä aina rauhan tuloon asti. Ilmapommitukset olivat päivittäisiä ja tykistön tuli muuttui päivä päivältä tarkemmaksi. Tappioiden johdosta oli taisteluhaudassa usein vain muutama loppuun väsynyt mies.

Vihollisen jalkaväki oli ottanut tavakseen hyökätä suksien päälle asetettujen rautalevyjen suojassa. Torjunta oli vaikeaa, koska luoti ei läpäissyt levyjä edestäpäin. Ainoaksi keinoksi jäi, että vihollisen annettiin tulla aivan taisteluhaudan eteen, rynnäkköetäisyydelle, minkä jälkeen pikakivääriampuja nousi haudasta sen etupuolelle ja tuhosi viholliset viistosti sivulta. Menetelmä söi miehiä, mutta muutakaan pelastuksen keinoa ei ollut.

Hyökkäyksen tulivalmistelun jälkeen oli taisteluhauta usein lakannut olemasta - sen paikalla oli vain mustia kraatereita maassa ja niiden reunoilla ja pohjalla verta ja kaatuneiden jätteitä, joista höyry kohosi kuivaan pakkasinmaan. Pakkasta oli pahimpina päivinä 45 astetta! Kaiken yllä leijaili ruudin ja räjähdysaineen imelän tympeä haju.

Tämä päivästä päivään toistuva leikki teki henkisesti lopun monesta miehestä, vaikka tämä olisi säästynytkin sirpaleilta. Vaikein hetki oli, kun piti syöksyä korsusta ulos torjumaan jalkaväen hyökkäystä sen ehdittyä tarpeeksi lähelle. Jokainen rukoili silloin hiljaa mielessään ja toivoi tappavaa osumaa, että ei jäisi kitumaan tähän kurjuuteen. Kaikki eivät enää kyenneet voittamaan tätä tahdonpönnistystä vaativaa kynnystä, vaan jäivät ratkaisevalla hetkellä korsun suojaan. Nämä henkisesti luhistuneen ihmisrauniot jouduttiin useimmiten evakuoimaan taakse haavoittuneiden mukana seuraavana yönä, kun huolto taas toimi.

Joukkueessa alkoi jo tuntea itsensä muukalaiseksi. Alkuperäinen joukkue oli uusittu moneen kertaan huolimatta siitä, että monet kaksikin kertaa haavoittuneet palasivat takaisin eteen ja ehtivät vielä kaatua ennen rauhan tuloa. Helmikuussa oli joukkueessa jäljellä enää luutnantti Kojon lisäksi kuusi tai seitsemän miestä. Lutnantti Kojo, joka oli erittäin pidetty mies, selvisi tästä sodasta haavoittumisella, mutta kaatui kesällä 1941 vallatessaan takaisin kotiseutuaan.

Meidän varusmiesten sota loppui helmikuun puolivälissä, jolloin viimeiset meistä

viimeiset meistä, minä muiden mukana, evakuoitiin taakse.

Kenttäsairaalassa minut kuulemma katsottiin kuolevaksi ja kotiin lähetettiin tätä vastaava tieto. Mieleeni jäi evakuoinnin jossakin vaiheessa karmeaa kuvaa sodan sadosta, kun silmiini sattui havukatos, johon oli pinottu parimetrisiksi kasaksi omia jäätyneitä kaatuneita. Paareilla maaten suoritin hiljaisen ohimarssin tämän pitkän rakennelman ohi - etsimättä kysyi mielessään, onko maan vapauden hinta todella näin kova. Jokainen tulessa ollut kyllä yhtyy ajatukseen, että rauhan ja ihmisten välisen yhteisymmärryksen hyväksi on tehtävä työtä. Yrjö J y l h ä , eräs mukana olleista, on minua paremmin täsmentänyt ~~xxx~~ Taipaleenjoen taistelijoiden ajatukset runossaan "Hyvästi, Kirvesmäki!"

- > Mitä vannottiin, se pidetty on, ♪
- > yli päämme kun löi tulilaine; ♪
- > ja rinnalla tantomme tuomion ♪
- > muu kunnia meille on arvoton, ♪
- > katinkultaa kiitos ja maine. ♪

± 11/

Painekalassa Talvirokdan jälkeen syksykirjain ja palamaita
 arevellisia, monet 2 kosta koavaihtuneista paivista
 Kirjailtoja 4 verannulla (lappiikkon jalaia)

Arevellallirens maatiokunna 1939 ~~asikun tervan~~ S. R. Tytti
Käkinalmene
 mennessä rukoua tervan ja lemmus las
 valp. Kers. Rautu Matti. tuina vaa ^{neka} alk. Katliin
 kokelas Siipilä Ormo ja alik. Eino Kauppinen
 kirjailtoja Eino Kauppinen (Kolmas viheltä) nimuotto.

[Handwritten signature]

1318/U

Hevä kirjoittas
Hieliarma paranna
Tava

8-

[Handwritten date] 11/31.8.7

Tappaleenjoen hyökkäys torjuttu - mutta miten

Huttunen, Tatu
Rajakers. evp.
Vesala
Runni

74595

[Handwritten signature]

Ts -
Os. Kaja
9 liuskaa
3 valokuvaa

SOTA-ARKISTOON

[Handwritten notes:]
Vainuttu
Tietellisesti heikkokko
voi tulla kysymykseen
vain siv. 3: a
Korukista (1. osuus) pinnaisesta
verran Karsittuna
K. L. Oso

13.1.76 8 siv

AIKAKAUSLEHTI
KANSA TAISTELI
- miehet kertovat

Konttori: Helsinki, Korkeavuorenkatu 28
Toimitus: Helsinki, Töölönkatu 35 B 1 b